
Ramadan i Gaza

REDAKSJONELL KOMMENTAR

KARI TVEITO

kari.tveito@tidsskriftet.no

Kari Tveito er ph.d., spesialist i indremedisin og vitenskapelig redaktør i Tidsskriftet.

Befolkningen i den nordlige delen av Gaza har ikke noe å bryte fasten med når solen går ned. De er i ferd med å dø av sult.

Foto: Einar Nilsen

Det er en krig som overgår det meste i sin grusomhet. Flere bomber er sluppet over Gaza etter Hamas sitt terrorangrep 7. oktober enn over Dresden under andre verdenskrig (1). Over 70 % av den sivile infrastrukturen på landstripen er ødelagt. Over 4 % av befolkningen er drept, skadet eller savnet i ruinene av utbombede hus (2). Blant de over 30 000 døde er over 13 000 barn. Over 17 000 barn har blitt atskilt fra eller har mistet den ene eller begge foreldrene (3).

Nå truer en menneskeskapt hungersnød. Hvert tredje barn under to år nord i Gaza lider av akutt underernæring, rapporterer UNICEF (4). Det er en dramatisk økning bare siden januar. Det skyldes ikke kun krigshandlingene, men at nødhjelp ikke slippes inn. I ukesvis har lastebiler fylt med mat og medisiner stått ved grenseovergangene i Rafah og Kerem Shalom sør i Gaza, men de kommer ikke over grensen. I et desperat forsøk på å nå befolkningen som er rammet av hungersnød, har flere land sluppet mat fra luften. Det monner bare så altfor lite.

«Nå truer en menneskeskapt hungersnød. Det skyldes ikke kun krigshandlingene, men at nødhjelp ikke slippes inn»

Under andre verdenskrig døde minst tre millioner indere av sult. Hungersnøden i Bengal utgjorde et av de største tapene av menneskeliv på alliert side og har blitt betegnet som en glemt tragedie. Ingen museer eller minnesmerker er opprettet for barna som ble solgt for en neve ris, eller alle de som døde i veikanten og ble spist av åtseldyr (5). Årsakene til hungersnøden var mange og kompliserte. Nobelprisvinner i økonomi Amartya Sen har senere vist at sultkatastrofen ikke skjedde på grunn av matmangel, men blant annet på grunn av at maten ikke ble distribuert dit den trengtes (6). Det britiske imperiet fryktet en invasjon fra japanerne i området som i dag utgjør Vest-Bengal og Bangladesh. For å unngå at fienden skulle få tak i mat, ble overskuddslagre av ris konfiskert. Det førte til at prisen på ris, den viktigste næringskilden for lokalbefolkningen, skjøt i været, slik at de fattige ikke hadde råd til å kjøpe den. Store mengder ris ble dessuten brukt til å forsyne de britiske troppene nær frontlinjen eller eksportert til soldater i Midtøsten. På toppen av det hele ødela syklonen i oktober 1942 store deler av risavlingene.

Når et folk sulter, dør de svakeste først. I begynnelsen av mars tok tolv år gamle Yazan al-Kafarna sine siste åndedrag på et sykehus i Rafah by med foreldrene ved sin side (7). Bildet av den utmagrede lille guttekroppen i hettegenser har gått verden rundt. Det er et bilde som ikke levner tvil om at vi ser et barn døende av sult, kunne NORWAC-lege Erik Fosse bekrefte til NRK. Yazan hadde cerebral parese og trengte spesiell ernæring og medisiner. Den siste tiden fikk han bare brødrester og sukker.

Syke barn er ekstra sårbare. Men også friske barn vil etter hvert dø hvis de ikke får riktig og tilstrekkelig ernæring. De siste ukene har palestinske selvstyremyndigheter meldt om minst 23 dødsfall på grunn av sult nord i Gaza (4). Selv ikke fostre spares. Leger nord i Gaza rapporterer at de ikke lenger ser nyfødte babyer av normal størrelse (8). Allerede før fødselen er de påvirket av mors mangel på mat.

I ettertid har diskusjonene bølget høyt rundt hva den britiske kolonimakten visste og hva de kunne ha gjort for å forhindre hungersnøden i Bengal. Dagbøker fra engelske offiserer i administrasjonen i India dokumenterer at britene i månedsvis avslo desperate bønner om å importere mat fra andre steder i det britiske imperiet til India (9). Indias statssekretær noterte under en av diskusjonene om saken at statsminister Winston Churchill mente at enhver nødhjelpssending ville være utilstrekkelig fordi «indere formerer seg som kaniner». Først mot slutten av 1943 fikk den nye generalguvernøren i India, Lord Wavell, organisert hjelpesendinger. Da var katastrofen allerede et faktum.

Mandag denne uken varslet FNs organisasjon for ernæring og landbruk om at hungersnød kan bryte ut nord i Gaza når som helst mellom midten av mars og mai måned (10). Om lag 300 000 mennesker er innesperret der, uten mulighet til å flykte på grunn av krigshandlinger. De siste ukene har det kommet stadig flere meldinger om familier som prøver å overleve på gress og dyrefor. Hele befolkningen i Gaza, omtrent 2,3 millioner mennesker, befinner seg i en tilstand av akutt matusikkerhet. For halvparten av dem klassifiseres matusikkerheten som katastrofal.

«Hele populasjonen i Gaza, omtrent 2,3 millioner mennesker, befinner seg i en tilstand av akutt matusikkerhet»

I 2013 begynte den pensjonerte læreren Sailen Sarkar å samle inn øyevitneskildringer fra hungersnøden i Bengal (5). Han klarte å samle inn 60 vitnesbyrd. Alle var de fattige mennesker på landsbygda, uten utdanning og nederst på samfunnsstigen. Ingen hadde tidligere brydd seg med å spørre dem om hvordan det var å gjennomleve en hungersnød. En dag traff han en 91 år gammel mann, Anangamohan Das, og spurte han om hans opplevelser. Tårene strømmet nedover den gamles kinn idet han sa: «Hvorfor kom du så sent?»

Det er ikke for sent å redde liv i Gaza. Men det haster mer enn noen gang. Det trengs en våpenhvile og nødhjelp nå.

REFERENCES

1. Dyer E. Politics: Israel's Gaza bombing campaign is the most destructive of this century, analysts say. CBC 30.12.2023. <https://www.cbc.ca/news/politics/israel-gaza-bombing-hamas-civilian-casualties-1.7068647> Lest 19.3.2024.
2. ReliefWeb. 1 in 25 people in Gaza are now injured or killed- occupied Palestinian territory. <https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/1-25-people-gaza-are-now-injured-or-killed> Lest 19.3.2024.
3. UNICEF. Stories of loss and grief: At least 17 000 children are estimated to be unaccompanied or separated from their parents in the Gaza Strip. <https://www.unicef.org/press-releases/stories-loss-and-grief-least-17000-children-are-estimated-be-unaccompanied-or#:~:text=GENEVA%2C%20February%202024%20%E2%80%93%20%22,displaced%20population%20%2D%201.7%20million%20people> Lest 19.3.2024.
4. UNICEF. Acute malnutrition has doubled in one month in the north of Gaza strip. <https://www.unicef.org/press-releases/acute-malnutrition-has-doubled-one-month-north-gaza-strip-unicef> Lest 19.3.2024.
5. Puri K. Bengal famine: Tracking down the last survivors of WW2's forgotten tragedy. BBC 23.02.2024. <https://www.bbc.com/news/world-asia-india-68311520> Lest 19.3.2024.
6. Sen A. Poverty and Famines. Oxford: Oxford University Press, 1981.
7. Pilskog Loe IL, Kurseth H, Tjoflot E. Her ligg 12 år gamle Yazan utmagra på sjukehus i Gaza. NRK Urix 6.3.2024. <https://www.nrk.no/urix/her-ligg-12-ar-gamle-yazan-utmagra-pa-sjukehus-i-gaza-1.16789459> Lest 19.3.2024.
8. Israel's war on Gaza: List of key events, day 162 | Israel War on Gaza News. Al Jazeera 16.3.2024. <https://www.aljazeera.com/news/2024/3/16/israels-war-on-gaza-list-of-key-events-day-162> Lest 19.3.2024.

9. Safi M. Churchill's policies contributed to 1943 Bengal famine – study. The Guardian 29.3.2019.

<https://www.theguardian.com/world/2019/mar/29/winston-churchill-policies-contributed-to-1943-bengal-famine-study> Lest 19.3.2024.

10. FAO. Projected famine in Gaza: FAO urges immediate access to deliver urgent and critical assistance at scale.

<https://www.fao.org/newsroom/detail/projected-famine-in-gaza--fao-urges-immediate-access-to-deliver-urgent-and-critical-assistance-at-scale/en> Lest 19.3.2024.

Publisert: 21. mars 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.0163

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 3. juli 2026.